

**Beth yw Diwrnod
Rhyngwladol y
Gweithwyr?**

Beth yw Diwrnod Rhyngwladol y Gweithwyr?

Mae Diwrnod Rhyngwladol y Gweithwyr, a elwir hefyd yn Ddiwrnod Llafur, yn cael ei ddathlu'n flynyddol ar 1 Mai. Mae'n coffáu cyfraniadau a brwydrau'r dosbarthiadau gweithiol.

Ar ddiwedd y bedwaredd ganrif ar bymtheg, roedd y dosbarth gweithiol mewn brwydr barhaus i ennill y diwrnod gwaith 8 awr. Roedd amodau gwaith yn ddifrifol ac roedd yn eithaf cyffredin i weithio 10 i 16 awr o ddiwrnodau dan amodau anniogel. Roedd marwolaeth ac anafiadau yn gyffredin mewn llawer o weithleoedd.

Mor gynnar â'r 1860au, cynhyrfodd y gweithwyr i gwtogi'r diwrnod gwaith heb doriad mewn cyflog, ond nid tan ddiwedd y 1880au y llwyddodd llafur trefniadol i gasglu digon o gryfder i ddatgan y diwrnod gwaith 8 awr. Roedd y cyhoeddiad hwn heb ganiatâd cyflogwyr, ond eto'n cael ei ofyn gan lawer o'r dosbarth gweithiol.

Ar yr adeg hon, roedd sosialaeth yn syniad newydd a deniadol i weithwyr, gyda llawer ohonynt yn cael eu tynnu at ei ideoleg o reolaeth dosbarth gweithiol dros gynhyrchu a dosbarthu'r holl nwyddau a gwasanaethau. Roedd gweithwyr wedi gweld drostynt eu hunain mai dim ond eu penaethiaid oedd o fudd i Gyfalafiaeth, gan fasnachu bywydau gweithwyr er elw. Roedd miloedd o ddynion, merched a phlant yn marw'n ddiangen bob blwyddyn yn y gweithle, gyda disgwyliad oes mor isel â'u hugeiniau cynnar mewn rhai diwydiannau, a fawr o obaith ond marwolaeth o godi allan o'u hamddifadedd. Roedd sosialaeth yn cynnig opsiwn arall.

Defnyddir y diwrnod hwn hefyd i godi ymwybyddiaeth o faterion sy'n ymwneud â gwaith megis iechyd a diogelwch, cyflogau teg ac amgylchedd gwaith ffafriol.

Dylem i gyd fynnu bod amodau gwaith pobl o bob rhan o'r byd sy'n tyfu ein bwyd ac yn gwneud y pethau a ddefnyddiwn cystal â'r hyn y byddem yn ei ddisgwyl.

Sut mae 'caethwasiaeth fodern' yn y Congo yn pweru'r economi batris y gellir eu hailwefru

Gall ffonau clyfar, cyfrifiaduron a cherbydau trydan fod yn arwyddluniau o'r byd modern, ond, mae eu batris y gellir eu hailwefru yn aml yn cael eu pweru gan gobalt a gloddir gan weithwyr sy'n llafurio mewn amodau tebyg i gaethweision yng Ngweriniaeth Ddemocrataidd y Congo. Mae llawer o gobalt y CHA yn cael ei echdynnu gan lowyr "artisanal" fel y'u gelwir - gweithwyr llawrydd sy'n gwneud llafur hynod beryglus am yr hyn sy'n cyfateb i ychydig ddoleri y dydd yn unig.

Mae'n rhaid i chi ddychmygu cerdded o amgylch rhai o'r ardaloedd mwyngloddio hyn a deialu ein cloc canrifoedd. Mae menywod a phlant hefyd yn gweithio mewn amodau isddynol, malu, diraddiol. Maen nhw'n defnyddio picellau, rhawiau, darnau o rebar i hacio a sgrwio ar y ddaear mewn ffosydd a phyllau a thwneli i gasglu cobalt a'i fwydo i fyny'r gadwyn gyflenwi ffurfiol."

Mae'r diwydiant mwyngloddio wedi anrheithio tirwedd y DRC. Mae miliynau o goed wedi'u torri i lawr, mae'r aer o amgylch mwyngloddiau yn niwlog â llwch a graean, ac mae'r dŵr wedi'i halogi ag elifion gwenwynig o'r prosesu mwyngloddio. Yn fwy na hynny, mae Cobalt yn wenwynig i gyffwrdd ac anadlu - ac mae cannoedd o filoedd o bobl dlawd y Congo yn ei gyffwrdd a'i anadlu ddydd ar ôl dydd. Mamau ifanc gyda babanod wedi'u strapio i'w cefnau, i gyd yn anadlu'r llwch cobalt gwenwynig hwn."

Ni ddylem fod yn trawsnewid i ddefnyddio cerbydau trydan ar gost y bobl a'r amgylchedd yn un o gorneli mwyaf dirdynol a thlawd yn y byd," meddai. "Gwaelod y gadwyn gyflenwi, lle mae bron pob un o'r byd mae cobalt yn dod o, yn sioe arswyd.

Newyddion ABC

Diwrnod Cofio Gweithwyr Rhyngwladol: Pam rydyn ni'n cofio'r meirw ac yn ymladd dros y byw

Mae Diwrnod Rhyngwladol y Gweithwyr yn ymwneud â chofio'r rhai a gollodd eu bywydau oherwydd gwaith ledled Cymru a'r byd.

Cofiwch y meirw

Y llynedd yng Nghymru, cafodd pymtheg o bobl anafiadau angheuol yn y gwaith. Ar draws Prydain Fawr bu farw 135. Dyna'r niferoedd a adroddwyd gan gyflogwyr i'r awdurdodau. Fodd bynnag, yn ôl ymgyrch y Hazard's, nid yw'r niferoedd hyn yn adlewyrchu'r darlun llawn. Yn ôl eu dadansoddiad, mae o leiaf 1,459 o farwolaethau yn cael eu hachosi gan ddigwyddiadau gwaith bob blwyddyn ym Mhrydain.

Bob blwyddyn ar Ddiwrnod Coffa Rhyngwladol y Gweithwyr (28 Ebrill), mae undebwyr llafur yn oedi i gofio pawb sydd wedi colli eu bywydau oherwydd gwaith.

Mae TUC wedi sefydlu Wal Goffa Gweithwyr ar-lein i gofio'r rhai a laddwyd yn y gwaith. Mae tystiolaeth teulu ac anwyliaid yn deimladwy iawn. Mae croeso i chi ychwanegu gwybodaeth am eich anwyliaid at y Wal Goffa.

Mwy o risgiau yn sgil newid yn yr hinsawdd

Eleni bydd y Sefydliad Llafur Rhyngwladol yn cysylltu ei goffâd â'r risg gynyddol a wynebwr gan weithwyr o ganlyniad i newid yn yr hinsawdd. Yma yng Nghymru rydym wedi gweld y peryglon hynny yn cynyddu. Yn 2022 cawsom ein hamlygu i dywydd poeth difrifol ym Mehefin, Gorffennaf ac Awst, a gwelwyd cynnydd mewn tanau glaswellt a choedwig. Ym mis Chwefror 2020, tarodd Storm Dennis dde Cymru, gyda gwasanaeth tân y rhanbarth yn derbyn 1,400 o alwadau mewn deuddeg awr. Wrth i ni edrych i'r dyfodol, mae'r rhagolygon ar gyfer digwyddiadau tywydd eithafol pellach ac amlach.

Ar lefel y DU, mae'r TUC wedi galw am gomisiwn cenedlaethol i gynllunio trawsnewidiad cyfiawn i economi sero-net. Mae wedi cyhoeddi Trawsnewidiad cyfiawn i economi wyrddach, decach, adroddiad sy'n nodi egwyddorion pontio cyfiawn. Mae'n dweud bod angen i undebau a gweithwyr gael llais canolog yn y modd y cyflawnir y trawsnewid i'r economi sero-net newydd.

Mae'n bwysig bod trawsnewid diwydiannol ar raddfa fawr yn rhywbeth sy'n cael ei wneud ag ef, nid i weithwyr. Rhaid i hyn ddigwydd os ydym am osgoi camgymeriadau'r gorffennol, pan adawyd cymunedau ar ôl gan newid diwydiannol. Rhywbeth yr ydym i gyd yn rhy ymwybodol ohono yng Nghymru.

50 mlynedd o TUC Cymru: Sefydliad arweiniol i ddatganoli yng Nghymru

George Wright 1974
oedd Ysgrifennydd
Cyffredinol cyntaf
TUC Cymru

Hanner can mlynedd yn ôl, daeth y mudiad undebol yng Nghymru ynghyd yn Aberystwyth i ddeddfu cynllun a oedd yn ffrwyth llafur blynnyddoedd o waith. Byddai canlyniad y cyfarfod hwn yn ail-lunio'r mudiad undebau llafur yn y DU, ac yn arwain llwybr Cymru fel cenedl.

Fel rhan allweddol o undebau llafur a radicaliaeth sosialaidd ers cenedlaethau, roedd gan undebwyr llafur yng Nghymru hunaniaeth unigryw. Hunaniaeth a oedd yn teimlo weithiau nad oedd yn cyd-fynd â strwythurau undebau'r DU. Wrth ddatblygu o'r bwlch hwn rhwng Cymru a mudiad ehangach y DU, daeth ymdeimlad cynyddol bod angen ei fforwm cenedlaethol ei hun ar Gymru. Roedd angen ei strwythur undeb ei hun i fynd i'r afael yn briodol â'r heriau sy'n wynebu gweithwyr yng Nghymru

Mae dod â phŵer yn agosach at y bobl yn gweithio.

Trwy anesmwythder a gwrthwynebiad ffyrnig o bob ochr, bu ymgyrchwyr undebau llafur yng Nghymru yn ymgyrchu'n ddiflino dros sefydlu TUC Cymru. Gwobrwywyd eu gwaith caled a'u dyfalbarhad pan sefydlwyd TUC Cymru ym 1974.

Eu gwaddol yw sefydliad cadarn a pharhaol sy'n dod ag undebau ynghyd yng Nghymru i frwydro dros weithwyr ledled y wlad. Er mor allweddol oedd y foment hon, aeth TUC Cymru y tu hwnt i greu lle i'w hun mewn strwythurau undeb cyfansoddiadol. Mae wedi profi ac mae'n parhau i brofi bod dod â phŵer yn agosach at y bobl yn gweithio.

Mae'n galluogi'r mudiad undebau yng Nghymru i deimlo gwres

materion gweithwyr ac addasu ac ymateb yn well na biwrocratiaeth undeb wedi'i gwreiddio mewn swyddfa cannoedd o filltiroedd i ffwrdd.

Rhoi Cymru ar y map

Llwyddodd TUC Cymru hefyd i fod yn ysbrydoliaeth i achos datganoli, gan ddangos sut y gall datganoli pŵer lwyddo. Wrth sôn am ei arwyddocâd, dywedodd George Wright, a etholwyd yn ddiweddarach yn Ysgrifennydd Cyffredinol cyntaf TUC Cymru: Bum mlynedd cyn y refferendwm datganoli aflwyddiannus ym 1979 ac ymhell cyn refferendwm 1999, roedd TUC Cymru wedi sicrhau pŵer datganoledig ac wedi dangos i Gymru a gweddill y DU sut i wneud hynny. Yn feiddgar, yn arloesol ac yn benderfynol, roedd creu TUC Cymru yn ddigwyddiad pwysig, nid yn unig yn hanes undebau llafur, ond yn hanes Cymru ei hun. O lwch, llafur a budreddi diwydiant oes Fictoria, i waith ansicr yr 21ain ganrif, sy'n cael ei lywio gan dechnoleg, mae angen llais y gweithwyr yn awr ac yn y dyfodol. I frwydro yn erbyn yr anghyfiawnder a'r niwed a wneir i weithwyr. I gynnal gwedduster ac urddas yn y gwaith. Ac i barhau i wthio am well yfory i bobl sy'n gweithio ym mhobman. Mae hyn yr un mor wir heddiw ag yr oedd ar y diwrnod tyngedfennol hwnnw yn Aberystwyth ym 1974. Efallai bod yr heriau a wynebwn wedi newid, ond erys yr her ei hun. Felly, wrth i ni ddathlu 50 mlynedd o TUC Cymru, rydym ni'n diolch i'r undebwyr llafur beiddgar hynny a baratôdd y ffordd i ni. Cawn ein hysbrydoli gan eu brwydr ac rydym yn parhau i sefyll dros weithwyr a bod yn llais i Gymru yn y gwaith.

Cynnydd y Chwarelwyr:

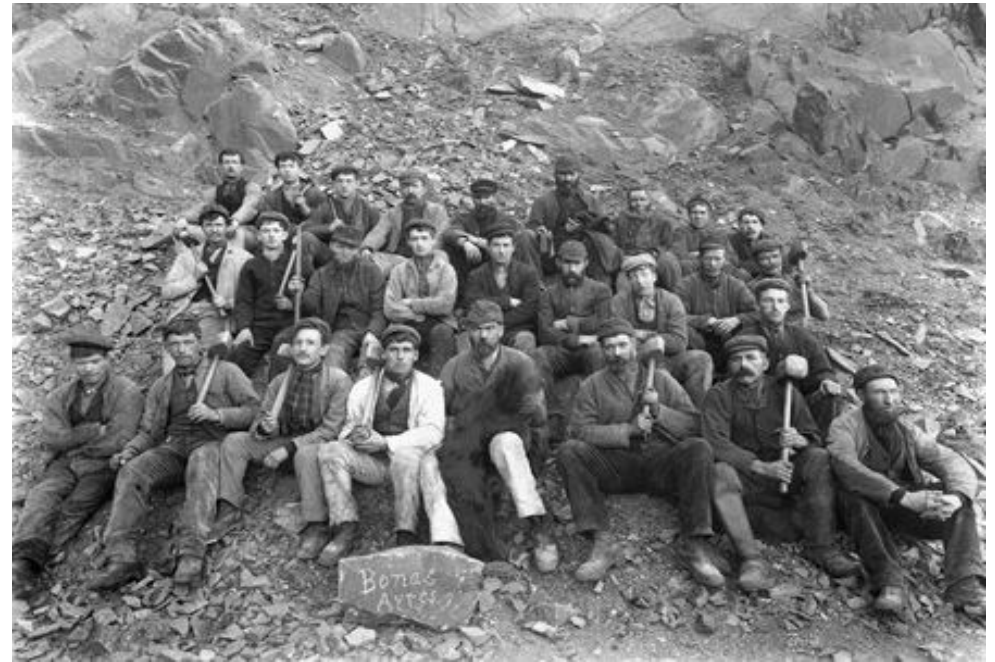
allent ond ei harfer.

Mewn sefyllfa lle'r oedd perchennog y chwarel yn rheoli fel brenhines absoliwt neu les, nid oedd, i'w roi yn syml, unrhyw ddarpariaeth i'r gweithwyr gofrestru eu hanfodlonrwydd ynghylch amodau gwaith. Yn wyneb erledigaeth barhaus yr unig ffordd a oedd yn agored i weithwyr oedd gweithredu ar y cyd.

Roedd anniddigrwydd sylweddol gydag amodau mewn llawer o'r chwareli mwy, Er bod y chwareli'n ynysig, roedd y dynion yn dal i allu darllen am anghydfodau Seisnig ac undebaeth llafur mewn papurau fel Yr Herald Cymraeg neu Baner ac Amserau Cymru. Ym 1859-60, aeth adeiladwyr yn Llundain ar streic am ddiwrnod naw awr, ac atebodd y cyflogwyr gydag ymgais i orfodi gweithwyr i arwyddo gwarant ysgrifenedig na fyddent yn perthyn i unrhyw gymdeithas a oedd yn ymyrryd mewn unrhyw ffordd o gwbl â threfniadau a wnaed. rhwng cyflogwr a'i weithwyr.

Bu streic y chwarelwyr yn 1865 a 1869-70 yn hwb i sefydlu Undeb a chynhaliwyd cyfarfod yng Nghaernarfon ym mis Mawrth 1874. Yn y cyfarfod hwnnw penderfynwyd sefydlu Undeb Chwarelwyr Gogledd Cymru.

Roedd ei aelodaeth wedi cyrraedd 8,297 erbyn 1877. Roedd penderfyniad o'r fath yn rhwym o gael ôl-ffeithiau cyn belled ag y bo'r perchnogion yn y cwestiwn, ond hauwyd yr hadau

Safwn gyda'n gilydd' Standing together.

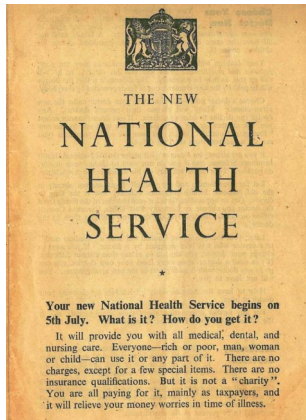
Nid ydym yn gofyn am elusen neu ffafrau ychwaith,
Yr hyn y gofynnwn amdano yw ein taliadau am ddiwrnod o waith!

Er mwyn y rhai a aberthwyd i lwch y llechen las,
Er mwyn y rhai fu'n ymdrechu ar y graig, y pridd a'r wyneb.

Byddwn yn sefyll gyda'n gilydd - yn sefyll gyda'n gilydd fel un.

Mae wythnos arall yn mynd heibio heb slip cyflog,
Rhaid inni sefyll ar y llinell biced a byw oddi ar awyr iach,
Rhaid i ni beidio â bod yn wangalon na thorri o dan y straen -
O freichiau cyfeillion ffyddlon daw'r nerth i ddal ati.

Sefydlu'r GIG:

Daeth Clement Attlee i rym ym 1945 a daeth Aneurin Bevan yn Weinidog Iechyd. Bevan a gychwynnodd ar yr ymgyrch i sicrhau'r GIG ar y ffurf yr ydym yn awr yn gyfarwydd ag ef. Dywedwyd bod y prosiect hwn yn seiliedig ar dri syniad a fyneg-

wyd gan Bevan yn y lansiad ar 5 Gorffennaf 1948. Y gwerthoedd hanfodol hyn oedd:

- ⇒ **bod y gwasanaethau wedi helpu pawb;**
- ⇒ **roedd gofal iechyd am ddim ac yn olaf,**
- ⇒ **y byddai gofal yn cael ei ddarparu ar sail angen yn hytrach na'r gallu i dalu.**

Beth yw preifateiddio'r GIG?

Mae Cadw Ein GIG yn Gyhoeddus yn diffinio preifateiddio'r GIG fel:

- Cyfranogiad sefydliadau preifat wrth ddarparu gwasanaethau a chyllid y GIG
- Dileu perchnogaeth gyhoeddus a chyfrifoldeb Llywodraethol dros y GIG
- Codi tâl am ofal iechyd y tu hwnt i gyfraniadau Yswiriant Gwladol Dogni gofal iechyd.

Mae Cadw Ein GIG yn Gyhoeddus hefyd yn condemnio'r tanariannu gwasanaethau'r GIG, yn enwedig pan wneir hynny i hyrwyddo'r angen diangen i breifateiddio gwasanaethau yn sinigaidd.

Mae ein diffiniad yn seiliedig ar ddiffiniad Sefydliad Iechyd y Byd o breifateiddio gofal iechyd a gyhoeddwyd ym 1995 ac sydd wedi cael ei ddefnyddio gan economegwyr iechyd a sylwebwyr polisi ers hynny. Mae'n darllen:

"...proses lle mae actorion anllywodraethol yn ymwneud fwyfwy ag ariannu a/neu ddarparu gwasanaethau gofal iechyd."

